

Recenzii

în prezentul continuu al Bisericii ne fac să credem că la Augustin, om biruit și câștigat de Dumnezeu (deci „lipsit de emfaza ieftină a lipsei de experiență în viața în Hristos”), se poate vorbi de predică nu ca viziune, ci ca „posedare a lui Dumnezeu” iar de Evanghelie nu ca o nouă restructurare ideologică a lumii, ci ca un nou „mod de viețuire”.

Alternativă patristică la teoretizările absurde și antidotul cel mai de preț la „ieșirea din predica formalistă, nehotărâtă și din ce în ce mai mult neconvertitoare practică astăzi” dar și la „rețetizări ieftine importate de la cei ce cred că acum se inventează predica” (p. 24), precum și descrierea realistă, echilibrată, curajul de a maturiza comunitatea neocolind problemele spinoase (*Potolirea furtunii pe mare*) – cu alte cuvinte o pastorală catehumenală și o omilie reanimatoare care duc la o admirabilă regenerare omiletică a comunității – sunt tot atâtea „argumente în favoarea modernității predicii augustiniene” (p. 20), iar „așezarea lui Augustin la temelia retoricii amvonului modern este cel puțin la fel de salutară ca și redimensionarea discursului omiletic în jurul Părinților Capadocieni ori a unor părinți de talia Părintelui Dumitru Stăniloae ori a Părintelui Popovici” (Pr. Prof. Constantin Necula). În concluzie, putem afirma despre Augustin că este mult mai aproape de duhul Părinților greci prin omiliile sale decât prin tratatele teologice.

Pr. Drd. Cătălin Crișan

Cuviosul Nichita Stithat, *Despre suflet*, traducere din limba greacă, cuvânt înainte și note de preot Ion Andrei Gh. Țârlescu, Editura Andreas, București, 2012, 159 p., ISBN 978-606-8271-06-4

Literatura bizantină a stârnit interesul oamenilor în ceea ce privește discuția despre idei și problemele legate de veșnicie, dar și aspecte legate de urmărirea neliniștii omului medieval în ceea ce privește alegerea drumului care l-ar fi dus la desăvârșire, la o apropiere de necunoscut și implicit față de Dumnezeu. Personalități teologice ca Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Ioan Damaschin și Sfântul Simeon Noul Teolog și-au pus amprenta asupra gândirii bizantine în ceea ce privește „isihia” sau contemplarea păcii înaintea lui Dumnezeu. Cel care le-a difuzat învățăturile a fost Cuviosul Nichita Stithat, ucenic al Sfântului Simeon Noul Teolog.

Isihasmul din Răsărit era corespondentul Misticii din Apus. Discuțiile dintre cele două curente monastice au fost prezentate în opera Sfântului Simeon Noul Teolog, care a transferat perimetrul teoriei despre Lumina dumnezeiască din sfera necunoscutului la lumea pământească, arătând necesitatea botezului simbolic în duh, unde credinciosul era scaldat de Lumina dumnezeiască.

Lucrarea „Despre suflet” a lui Nichita Stithat reprezintă lucrarea-cheie legată de înțelegerea unor teme care au preocupat înțelepciunea bizantină, cum ar fi: crearea îngerilor, a lumii văzute și nevăzute, crearea omului, ființa sufletului și starea sufletului după moartea trupului.

Vorbind despre crearea îngerilor, Cuviosul Nichita arată că firea nematerială a îngerilor tinde spre cea a oamenilor și cea materială a acestora năzuiește spre Dumnezeu.

Recenzii

„Îngerii sunt cea de a doua lumină, strălucirea lor primind-o de la Stăpânul Luminii... Deci prima făptură creată a lui Dumnezeu, Cel care pe toate le-a făcut cu înțelepciune, sunt puterile cetelor de îngeri cerești și dumnezeiești. Și spunem că este primul lucru creat de Dumnezeu, pentru că mai înainte de oricare alt lucru creat, Dumnezeu a zidit aceste cete din nimic” (p. 38).

Crearea lumii este prezentată pe linia concepției creștine, legată de cele trei perioade în care s-a făcut creația. În ceea ce privește crearea omului, Nichita Stithat inserează teorii de la Aristotel și filosofii presocratici, legate de cele patru elemente, afirmând că elementul uscat și cel rece pe care le deține omul se datorează pământului, elementul uscat și cel cald se datorează focului, elementul cald și cel rece se datorează aerului și cel lichid și rece se datorează apei. Sufletul omului a fost creat din patru virtuți: din cumpătate, curaj, înțelepciune și dreptate. Firea omului, alcătuită din două părți, poate fi asemănată într-o oarecare măsură cu cele două firii ale lui Hristos. Sintagma „*Omul a fost creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu*” subliniază învecinarea cu Dumnezeu și arată că omul are menirea de a-și depăși rădăcina lui biologică și de a merge mai departe îndumnezeindu-se.

Urmând învățăturii Sfântului Ioan Damaschin legate de îndumnezeire, autorul atinge și subiectul legăturii dintre suflet și trup, afirmând unitatea de nezdruincinat dintre acestea. Sufletul are prioritate în fața trupului și prezintă o mișcare dublă: fie spre desăvârșire, fie înspre stricăciune și moarte. Oricare dintre aceste căi va fi aleasă de suflet, trupul va rămâne însoțitorul credincios al acestuia.

Ultima parte a cărții tratează despre moartea omului, arătând că drumul virtuții și al răutății reprezintă lupta aprigă a trupului și a firii nemateriale sau echilibrul care formează drumul moral al omului înspre desăvârșire, prin procedeele de curățire, de luminare și comunicare duhovnicească cu destinație dumnezeiască. Locul unde sufletele se odihnesc după moarte este ori raiul, ori iadul. „*Pentru că sufletele păcătoșilor sunt vinovate și condamnate, acolo unde sunt ele în iad, acestea stau în niște locuri întunecate, înfricoșătoare și lipsite de soare. Stau închise în continuu ca într-o temniță, găsindu-se într-o stare de mâhnire, tristețe și suspinuri dintre cele mai grele, în timp ce memoria lor reia astfel și prezintă din nou faptele lor fără nici un ascunziș, exact așa cum au fost înfăptuite în viață... De partea cealaltă sufletele dreptilor, pentru că s-au împrietenit cu Dumnezeu și conversează cu îngerii, stau pline de bucurie și fericire în locurile cele luminate ale puterilor celor cerești, revenindu-le în memorie toate faptele bune făcute de aceștia, dreptatea care i-a caracterizat cât timp au trăit, educația lor virtuoasă, simțind astfel înăuntrul lor o bucurie nespusă” (p.113-115).*

Volumul „Despre suflet” a cuviosului Nichita Stithat cuprinde și un adaos, și anume o lucrare sinoptică a lui Meletie Monahul, intitulată „Despre firea omului și despre suflet”, care cuprinde păreri ale diverșilor teologi sau filosofi legate de firea umană și suflet.

Drd. Adrian-Nicolae Păunescu